

تأثیر استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر توسعه یادگیری خودگردان در دانشجویان

۱. حامد ناصری نجفی: دانشکده روانشناسی تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران
۲. پیمان طاهری*: دانشکده روانشناسی تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

چکیده

این مطالعه به بررسی تأثیر پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر توسعه یادگیری خودگردان در دانشجویان دانشگاهی می‌پردازد. با توجه به پیشرفت‌های سریع در فناوری آموزشی، درک چگونگی کمک این پلتفرم‌ها به تقویت یادگیری خودگردان برای مربیان و مؤسسات آموزشی ضروری است. در این پژوهش از روش مرور روایتی با تمرکز بر تحلیل توصیفی مطالعات منتشرشده تا قبل از سال ۲۰۲۱ استفاده شد. نتایج نشان داد که پلتفرم‌هایی مانند مودل و کورسرا به‌طور قابل توجهی مهارت‌های یادگیری خودگردان را با ارائه منابع و ابزارهای انعطاف‌پذیر، در دسترس و مناسب برای تنظیم اهداف، انتخاب منابع و خودارزیابی، بهبود می‌بخشند. با این حال، چالش‌هایی مانند نیاز به انگیزه شخصی بالا و پشتیبانی مؤسسه‌ای کافی نیز مورد توجه قرار گرفت. این پلتفرم‌ها به دانشجویان اجازه می‌دهند که فرآیند یادگیری خود را به‌طور مستقل مدیریت کنند که این امر برای تقویت مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر ضروری است. علی‌رغم مزایا، این مطالعه بر لزوم طراحی مناسب پلتفرم‌ها که محیط‌های تعاملی و پشتیبانی مستمر ارائه دهند، تأکید می‌کند تا اثربخشی آن‌ها به حداکثر برسد. تحقیقات آینده باید به بررسی تأثیر تفاوت‌های فردی بر یادگیری خودگردان در محیط‌های آنلاین و اثرات بلندمدت استفاده از این پلتفرم‌ها بر توسعه حرفه‌ای بپردازد.

واژگان کلیدی: یادگیری خودگردان، پلتفرم‌های یادگیری آنلاین، دانشجویان دانشگاهی، فناوری آموزشی، مودل، کورسرا

مقدمه

در دهه‌های اخیر، پیشرفت‌های فناوری به‌ویژه در حوزه آموزش، تغییرات چشم‌گیری را در روش‌های یادگیری و آموزش ایجاد کرده است. یکی از مهم‌ترین این تغییرات، ظهور پلتفرم‌های یادگیری آنلاین است که به دانشجویان امکان می‌دهد به‌طور مستقل و بدون وابستگی به زمان و مکان، به منابع آموزشی دسترسی پیدا کنند. اهمیت بررسی تأثیر این پلتفرم‌ها بر یادگیری خودگردان از آنجا ناشی می‌شود که یادگیری خودگردان یکی از مهارت‌های اساسی در توسعه فردی و حرفه‌ای دانشجویان به‌شمار می‌رود. این نوع یادگیری به دانشجویان این امکان را می‌دهد که مهارت‌های لازم برای مدیریت فرآیند یادگیری خود را به دست آورده و به‌طور مستقل اهداف آموزشی خود را دنبال کنند (Knowles, 1975).

با توجه به افزایش روزافزون استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین، بررسی تأثیرات این فناوری‌ها بر توسعه یادگیری خودگردان در دانشجویان دانشگاهی به یک موضوع حیاتی تبدیل شده است. استفاده از این پلتفرم‌ها نه تنها شیوه‌های سنتی آموزش را به چالش کشیده، بلکه این امکان را فراهم کرده است که دانشجویان با سرعت و شیوه‌ای که متناسب با نیازها و توانایی‌هایشان است، یادگیری را پیش ببرند (Siemens, 2005). بنابراین، این مطالعه با هدف بررسی تأثیر استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر توسعه یادگیری خودگردان در دانشجویان دانشگاهی طراحی شده است.

یادگیری خودگردان به‌عنوان یکی از مفاهیم کلیدی در حوزه آموزش و پرورش، به فرآیندی اشاره دارد که در آن فرد به‌طور مستقل و با کنترل کامل بر یادگیری خود، به دنبال کسب دانش و مهارت‌های جدید می‌پردازد (Garrison, 1997). بر اساس نظریه‌های مطرح در این زمینه، یادگیری خودگردان شامل سه مرحله اصلی است: تعیین اهداف یادگیری، انتخاب منابع و استراتژی‌های مناسب برای یادگیری، و ارزیابی نتایج یادگیری (Garrison & Baynton, 1987). این نوع یادگیری، فرد را قادر می‌سازد تا فرآیند یادگیری خود را مدیریت کرده و به‌طور مداوم خود را بهبود بخشد.

پلتفرم‌های یادگیری آنلاین، از جمله Moodle، Coursera و Blackboard، ابزارهای قدرتمندی هستند که در دهه‌های اخیر به‌عنوان واسطه‌هایی برای ارائه آموزش‌های آنلاین مورد استفاده قرار گرفته‌اند. Moodle به‌عنوان یک سیستم مدیریت یادگیری متن‌باز، امکان ایجاد و مدیریت دوره‌های آموزشی را برای مؤسسات آموزشی فراهم می‌کند (Dougiamas & Taylor, 2003). Coursera نیز به‌عنوان یکی از پلتفرم‌های پیشرو در حوزه یادگیری آنلاین، دوره‌های آموزشی ارائه شده توسط دانشگاه‌های معتبر را به صورت گسترده در دسترس دانشجویان قرار می‌دهد (Koller & Ng, 2012). Blackboard نیز با تمرکز بر ابزارهای مدیریتی و تعاملات آموزشی، به یکی از محبوب‌ترین پلتفرم‌های یادگیری در محیط‌های دانشگاهی تبدیل شده است (Alavi, 1995). (Wheeler, & Valacich, 1995).

مطالعات متعددی به بررسی نقش پلتفرم‌های یادگیری آنلاین در آموزش پرداخته‌اند. این مطالعات نشان داده‌اند که استفاده از این پلتفرم‌ها می‌تواند به بهبود یادگیری خودگردان دانشجویان کمک کند. به‌عنوان مثال، تحقیق انجام شده توسط Lee (2014) نشان

داد که استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین باعث افزایش خودکارآمدی و انگیزه دانشجویان در یادگیری می‌شود. همچنین، تحقیق دیگری توسط پاپلی یزدی و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد که استفاده از این پلتفرم‌ها به‌طور معناداری توانسته است بهبود عملکرد تحصیلی و افزایش خودکارآمدی دانشجویان را به دنبال داشته باشد.

در بستر آنلاین، یادگیری خودگردان به‌طور ویژه‌ای مورد توجه قرار گرفته است. پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه نشان می‌دهند که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین می‌توانند به تقویت یادگیری خودگردان کمک کنند. به‌عنوان مثال، تحقیقی توسط Shea & Bidjerano (۲۰۱۰) نشان داد که دانشجویانی که از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین استفاده می‌کنند، نسبت به دانشجویانی که به روش‌های سنتی آموزش می‌بینند، سطوح بالاتری از خودکارآمدی و خودگردانی در یادگیری نشان می‌دهند. این یافته‌ها تأکید بر این دارد که محیط‌های یادگیری آنلاین با فراهم کردن ابزارها و منابع متنوع، می‌توانند دانشجویان را در مدیریت فرآیند یادگیری خود یاری دهند.

اهداف کلی این تحقیق عبارت‌اند از بررسی نحوه تأثیرگذاری پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر افزایش سطح یادگیری خودگردان در دانشجویان و شناسایی عوامل مؤثر بر این تأثیرات. اهداف خاص این مطالعه شامل ارزیابی میزان استفاده از پلتفرم‌های مختلف یادگیری آنلاین در بین دانشجویان، تحلیل کیفیت و کارایی این پلتفرم‌ها در ارتقای یادگیری خودگردان، و بررسی تفاوت‌های موجود در تأثیر این پلتفرم‌ها بر گروه‌های مختلف دانشجویان از نظر رشته تحصیلی و سطح آموزشی می‌باشد. سؤالات کلیدی که این پژوهش در صدد پاسخ‌گویی به آن‌ها است عبارت‌اند از: (۱) چگونه پلتفرم‌های یادگیری آنلاین می‌توانند به توسعه یادگیری خودگردان در دانشجویان کمک کنند؟ (۲) کدام پلتفرم‌های یادگیری آنلاین تأثیر بیشتری بر توسعه یادگیری خودگردان دارند؟ (۳) چه عواملی می‌توانند میزان تأثیرگذاری این پلتفرم‌ها بر یادگیری خودگردان را تحت تأثیر قرار دهند؟

روش‌شناسی پژوهش

برای تحلیل توصیفی این مطالعه، از روش مرور سیستماتیک مقالات علمی و پژوهشی استفاده شده است. در این روش، ابتدا به شناسایی و انتخاب منابع معتبر در زمینه تأثیر پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر یادگیری خودگردان پرداخته شده است. این منابع شامل مقالات علمی منتشرشده در ژورنال‌های معتبر، پایان‌نامه‌ها، و گزارش‌های تحقیقاتی از پایگاه‌های داده مختلف بوده است. برای این کار، از پایگاه‌های داده معروف خارجی مانند PubMed، Google Scholar، ERIC، و JSTOR و داخلی مانند مگیران، نور، انسانی و سیویلیکا استفاده شده است. در جستجوی منابع، از کلیدواژه‌های مرتبط با موضوع مانند "پلتفرم‌های یادگیری آنلاین"، "یادگیری خودگردان"، "آموزش الکترونیکی" و "توسعه یادگیری خودگردان" بهره‌برداری شده است.

پس از شناسایی منابع اولیه، مرحله بعدی ارزیابی و انتخاب مقالات موردنظر بود. برای این کار، معیارهایی مانند تاریخ انتشار، کیفیت علمی مقاله، اعتبار نویسندگان و ارتباط مستقیم با موضوع مورد بررسی قرار گرفت. مقالاتی که با معیارهای یادشده هم‌خوانی داشتند، به دقت مورد مطالعه قرار گرفتند تا جنبه‌های مختلف تأثیرات پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر یادگیری خودگردان بررسی شوند.

همچنین، توجه ویژه‌ای به مطالعاتی که نتایج متناقض یا متنوعی ارائه داده بودند، صورت گرفت تا تصویر کاملی از وضعیت موجود به دست آید.

در فرآیند تحلیل توصیفی، مقالات منتخب به دسته‌های مختلف بر اساس موضوعات و نتایج آن‌ها تقسیم شدند. این دسته‌بندی به منظور بررسی دقیق‌تر و مقایسه نتایج با یکدیگر انجام شد. داده‌های به‌دست‌آمده از هر مقاله شامل روش‌های تحقیق، نتایج اصلی، و تحلیل‌های ارائه‌شده بودند که به تفصیل مورد بررسی قرار گرفتند. هدف از این تحلیل، شناسایی الگوها و روندهای کلی در تأثیر استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر یادگیری خودگردان بود.

یافته‌ها

در این بخش از مطالعه، به تحلیل توصیفی مقالاتی که در بخش پیشینه پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند، خواهیم پرداخت. این تحلیل بر اساس مقالات و پژوهش‌های انتخاب‌شده، تأثیرات پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر یادگیری خودگردان را بررسی می‌کند و نقاط قوت و ضعف این پلتفرم‌ها از منظر توسعه یادگیری خودگردان در دانشجویان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین توانسته‌اند به‌طور مؤثری در تقویت یادگیری خودگردان دانشجویان نقش ایفا کنند. بر اساس مطالعه‌ای که توسط رفیعی و همکاران (۱۴۰۰) انجام شد، استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین مانند مدل و کورسرا منجر به افزایش مهارت‌های خودگردانی دانشجویان در تنظیم و کنترل فرآیند یادگیری شده است. در این مطالعه، محققان دریافتند که دانشجویانی که از این پلتفرم‌ها استفاده کرده‌اند، توانایی بهتری در تعیین اهداف آموزشی، انتخاب منابع مناسب و ارزیابی پیشرفت خود داشته‌اند. این نتایج نشان می‌دهد که پلتفرم‌های آنلاین می‌توانند بستر مناسبی برای توسعه مهارت‌های یادگیری خودگردان فراهم کنند.

در مطالعه دیگری که توسط Alqurashi (۲۰۱۹) انجام شد، تأثیر محیط‌های یادگیری آنلاین بر خودکارآمدی و خودگردانی دانشجویان بررسی شد. نتایج این مطالعه نشان داد که دانشجویانی که از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین استفاده می‌کنند، سطح بالاتری از خودکارآمدی در یادگیری را تجربه می‌کنند. این خودکارآمدی به‌نوبه خود منجر به افزایش توانایی آن‌ها در خودگردانی یادگیری و موفقیت در دوره‌های آموزشی آنلاین شده است. Alqurashi بیان می‌کند که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین با ارائه منابع متنوع و ابزارهای خودارزیابی، به دانشجویان کمک می‌کنند تا فرآیند یادگیری خود را به‌طور مؤثرتری مدیریت کنند.

همچنین، پژوهشی توسط حسن‌زاده و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد که استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین می‌تواند بهبود قابل‌توجهی در عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی دانشجویان به همراه داشته باشد. این پژوهش به‌طور خاص بر نقش پلتفرم‌های یادگیری آنلاین در ارتقای مهارت‌های مدیریتی و خودگردانی در دانشجویان تأکید کرد و نشان داد که این پلتفرم‌ها می‌توانند با ارائه ابزارهای برنامه‌ریزی و پیگیری پیشرفت، به دانشجویان کمک کنند تا به‌طور مستقل‌تر یادگیری خود را پیگیری کنند. یافته‌های این

پژوهش نشان داد که دانشجویانی که به طور فعال از پلتفرم‌های آنلاین استفاده می‌کنند، انگیزه بالاتری برای یادگیری دارند و بهتر می‌توانند زمان خود را مدیریت کنند.

یکی از نقاط قوت مهم پلتفرم‌های یادگیری آنلاین، انعطاف‌پذیری آن‌ها است. بر اساس پژوهش انجام‌شده توسط Garrison و Anderson (۲۰۰۳)، پلتفرم‌های یادگیری آنلاین به دانشجویان اجازه می‌دهند تا با سرعت و زمان‌بندی خود، فرآیند یادگیری را دنبال کنند. این انعطاف‌پذیری به‌ویژه برای دانشجویانی که در کنار تحصیل، مشغول به کار یا دارای مسئولیت‌های دیگری هستند، بسیار مهم است. این ویژگی باعث می‌شود که دانشجویان بتوانند به‌طور هم‌زمان به تعهدات دیگر خود پایبند باشند و در عین حال به یادگیری خودگردان نیز بپردازند.

در کنار این نقاط قوت، پلتفرم‌های یادگیری آنلاین با چالش‌هایی نیز روبرو هستند. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، نیاز به خودانگیزی و انضباط شخصی در دانشجویان است. به عنوان مثال، پژوهشی توسط Shea و Bidjerano (۲۰۱۰) نشان داد که برخی دانشجویان ممکن است در محیط‌های یادگیری آنلاین با مشکلاتی مانند احساس انزوا، عدم تعامل کافی با اساتید و هم‌کلاسی‌ها، و کاهش انگیزه مواجه شوند. این مشکلات می‌توانند منجر به کاهش خودگردانی و عملکرد ضعیف‌تر در یادگیری شوند. این مطالعه تأکید می‌کند که در طراحی پلتفرم‌های یادگیری آنلاین باید به ایجاد فرصت‌های بیشتر برای تعامل و پشتیبانی دانشجویان توجه شود تا این چالش‌ها به حداقل برسند.

پژوهش دیگری که توسط صادقی (۱۳۹۹) انجام شد، به بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت یادگیری خودگردان در محیط‌های آنلاین پرداخت. نتایج این پژوهش نشان داد که استفاده از ابزارهای تعامل محور مانند فروم‌های بحث، گروه‌های مطالعاتی آنلاین و جلسات مجازی، می‌تواند به بهبود خودگردانی دانشجویان کمک کند. این ابزارها فرصت‌هایی برای تبادل دانش و تجربیات بین دانشجویان فراهم می‌کنند که می‌تواند به افزایش انگیزه و تعهد به یادگیری منجر شود. صادقی بیان می‌کند که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین باید به گونه‌ای طراحی شوند که فرصت‌های کافی برای تعامل و همکاری میان دانشجویان فراهم شود.

پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه یادگیری خودگردان و پلتفرم‌های یادگیری آنلاین به‌طور کلی نشان می‌دهد که این دو مفهوم می‌توانند به صورت هم‌افزا عمل کرده و تأثیرات مثبتی بر فرآیند یادگیری دانشجویان داشته باشند. با این حال، همان‌طور که در مطالعات مختلف مشاهده شد، موفقیت در بهره‌برداری از این پلتفرم‌ها به شدت وابسته به طراحی مناسب، ویژگی‌های فردی دانشجویان، و میزان پشتیبانی ارائه‌شده توسط مؤسسات آموزشی است.

یکی از یافته‌های مهم در این زمینه، تأثیرات متنوع و چندگانه پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر ابعاد مختلف یادگیری خودگردان است. بر اساس نتایج پژوهش انجام‌شده توسط Lin و Zhang (۲۰۲۰)، استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین نه تنها مهارت‌های خودگردانی مانند برنامه‌ریزی و مدیریت زمان را تقویت می‌کند، بلکه به توسعه توانایی‌های حل مسئله و تفکر انتقادی نیز کمک می‌کند.

این مطالعه نشان داد که دانشجویانی که از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین به صورت فعال استفاده می‌کنند، در فرآیند یادگیری خود بهتر قادر به تحلیل و ارزیابی محتوای آموزشی و همچنین تنظیم اهداف یادگیری خود هستند.

از سوی دیگر، پژوهش انجام‌شده توسط نیکبخت و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که اگرچه پلتفرم‌های یادگیری آنلاین می‌توانند انگیزه و خودکارآمدی دانشجویان را افزایش دهند، اما در صورت نبود نظارت و پشتیبانی مناسب، ممکن است منجر به کاهش انگیزه و احساس انزوا در میان برخی از دانشجویان شود. این پژوهش تأکید می‌کند که ایجاد تعادل بین استقلال دانشجویان در یادگیری و ارائه پشتیبانی‌های لازم از سوی اساتید و مؤسسات آموزشی، کلیدی برای موفقیت در استفاده از این پلتفرم‌ها است. به عبارت دیگر، پلتفرم‌های یادگیری آنلاین باید به گونه‌ای طراحی شوند که علاوه بر فراهم کردن فرصت‌های یادگیری مستقل، امکانات لازم برای تعامل و ارتباط مستمر با اساتید و هم‌کلاسی‌ها را نیز فراهم کنند.

در بررسی نقاط قوت پلتفرم‌های یادگیری آنلاین، یکی از مزایای بارز این پلتفرم‌ها، دسترسی آسان و سریع به منابع آموزشی است. به عنوان مثال، در مطالعه‌ای که توسط حسن‌پور و همکاران (۱۳۹۸) انجام شد، نشان داده شد که دانشجویان با استفاده از پلتفرم‌های آنلاین به مجموعه گسترده‌ای از منابع و مطالب آموزشی دسترسی دارند که می‌تواند یادگیری آن‌ها را تقویت کند. این دسترسی بی‌حد و مرز به منابع، به دانشجویان اجازه می‌دهد تا به طور مستقل‌تر به جستجوی مطالب مورد نیاز خود پرداخته و فرآیند یادگیری خود را بر اساس نیازها و علاقه‌های شخصی‌شان تنظیم کنند.

با این حال، همان‌طور که در مطالعات مختلف اشاره شد، پلتفرم‌های یادگیری آنلاین با چالش‌هایی نیز روبرو هستند. یکی از مشکلات اساسی، نیاز به خودانگیزی و انضباط شخصی در دانشجویان است. بسیاری از دانشجویان ممکن است در محیط‌های آنلاین با مشکلاتی مانند عدم تمرکز، تعویق در انجام وظایف، و یا حتی احساس فرسودگی روبرو شوند. پژوهش انجام‌شده توسط Nadi و Rahimi (۲۰۱۸) نشان داد که دانشجویانی که به اندازه کافی خودانگیزی ندارند، ممکن است در مدیریت زمان و انجام وظایف در محیط‌های یادگیری آنلاین دچار مشکل شوند. این پژوهش پیشنهاد می‌کند که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین باید با ارائه ابزارها و استراتژی‌های مناسب، دانشجویان را در مدیریت بهتر فرآیند یادگیری و مقابله با این چالش‌ها یاری دهند.

در نهایت، باید به این نکته اشاره کرد که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین می‌توانند ابزارهای قدرتمندی برای توسعه یادگیری خودگردان باشند، اما موفقیت در این زمینه به شدت وابسته به چگونگی استفاده از این ابزارها و نحوه پشتیبانی از دانشجویان است. بر اساس نتایج بررسی‌های مختلف، به نظر می‌رسد که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین زمانی می‌توانند به طور مؤثری در توسعه یادگیری خودگردان دانشجویان نقش داشته باشند که به طور مناسب طراحی شده و از سوی مؤسسات آموزشی پشتیبانی‌های لازم برای استفاده بهینه از آن‌ها ارائه شود. این امر می‌تواند به افزایش انگیزه، خودکارآمدی و در نهایت موفقیت تحصیلی دانشجویان کمک کند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از مرور مطالعات نشان می‌دهد که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین تأثیرات مثبت و چشم‌گیری بر توسعه یادگیری خودگردان در دانشجویان دانشگاهی دارند. به‌طور کلی، این پلتفرم‌ها با ارائه ابزارها و منابع متنوع، امکان مدیریت مستقل یادگیری و تقویت مهارت‌های خودگردانی را برای دانشجویان فراهم می‌کنند. مطالعات متعدد از جمله تحقیقات انجام‌شده توسط رفیعی و همکاران (۱۴۰۰) و Lin و Zhang (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که دانشجویان با استفاده از این پلتفرم‌ها قادر به تنظیم اهداف آموزشی، انتخاب منابع مناسب و ارزیابی پیشرفت خود هستند. این امر به‌ویژه در زمینه‌های پیچیده‌تر مانند یادگیری مبتنی بر پروژه و مسائل تحلیلی اهمیت ویژه‌ای دارد.

تفسیر این نتایج نشان می‌دهد که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین، از طریق فراهم کردن محیطی انعطاف‌پذیر و منابع گسترده، می‌توانند به‌طور مستقیم بر بهبود یادگیری خودگردان دانشجویان تأثیر بگذارند. این پلتفرم‌ها با ایجاد فرصت‌های یادگیری غیرحضوری و فراهم کردن ابزارهایی مانند انجمن‌های آنلاین و کلاس‌های مجازی، به دانشجویان کمک می‌کنند تا به‌طور مستقل‌تر به یادگیری بپردازند. بر اساس مطالعه‌ای که توسط Hassanpour و همکاران (۲۰۱۹) انجام شد، پلتفرم‌های یادگیری آنلاین می‌توانند انگیزه یادگیری دانشجویان را افزایش داده و به آن‌ها در مدیریت بهتر زمان و برنامه‌ریزی کمک کنند.

در مقایسه با مطالعات قبلی، نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که پلتفرم‌های یادگیری آنلاین به‌طور مؤثری می‌توانند به توسعه مهارت‌های خودگردانی کمک کنند، اما همچنان چالش‌هایی مانند نیاز به انگیزه شخصی و پشتیبانی مؤسسه‌ای مطرح است. به‌عنوان مثال، در پژوهش نیکبخت و همکاران (۱۳۹۷) نیز مشاهده شد که دانشجویانی که از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین استفاده می‌کنند، در صورت عدم دریافت حمایت کافی از سوی اساتید، ممکن است با مشکلاتی همچون احساس انزوا و کاهش انگیزه مواجه شوند. این امر تأکید بر اهمیت تعاملات مستمر و ارائه پشتیبانی‌های لازم توسط مؤسسات آموزشی دارد.

پیشنهادات برای تحقیقات آینده شامل بررسی بیشتر در مورد تأثیر ویژگی‌های فردی دانشجویان بر موفقیت در استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین است. همچنین، تحقیقات می‌تواند بر بهینه‌سازی طراحی پلتفرم‌های آنلاین تمرکز کند تا فرصت‌های تعامل اجتماعی و پشتیبانی بیشتری برای دانشجویان فراهم شود. پیشنهاد می‌شود که دانشگاه‌ها و طراحان آموزشی، در طراحی و اجرای پلتفرم‌های یادگیری آنلاین به ایجاد محیط‌های یادگیری تعاملی و ارائه پشتیبانی‌های لازم برای دانشجویان توجه بیشتری داشته باشند. این امر می‌تواند به افزایش اثربخشی پلتفرم‌ها و بهبود نتایج یادگیری دانشجویان منجر شود.

این تحقیق با چندین محدودیت روبرو بود که ممکن است بر نتایج نهایی تأثیرگذار باشد. یکی از محدودیت‌های اصلی این پژوهش، محدودیت در دسترسی به منابع و مطالعات علمی بود. با وجود تلاش برای استفاده از منابع معتبر و مرتبط، ممکن است برخی از مطالعات مهم به دلیل عدم دسترسی به آن‌ها در تحلیل وارد نشده باشند. همچنین، گستره تحقیقات موجود در این زمینه محدود بود و بسیاری از مطالعات مورد استفاده، بر اساس نمونه‌های خاص و در محیط‌های جغرافیایی و فرهنگی متفاوتی انجام شده بودند که

ممکن است بر قابلیت تعمیم نتایج تأثیرگذار باشد. محدودیت زمانی نیز یکی دیگر از چالش‌های این پژوهش بود که ممکن است بر عمق تحلیل و بررسی برخی جنبه‌های موضوع اثرگذار بوده باشد.

با توجه به محدودیت‌های این تحقیق و نتایج به‌دست‌آمده، پیشنهادات متعددی برای تحقیقات آینده مطرح می‌شود. نخست، پژوهش‌های بیشتری باید بر روی تأثیر پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر گروه‌های مختلف دانشجویان، با توجه به تفاوت‌های فرهنگی، جغرافیایی، و رشته تحصیلی انجام شود. بررسی دقیق‌تر چگونگی تأثیر عوامل فردی مانند انگیزه، خودکارآمدی و سبک‌های یادگیری بر موفقیت در یادگیری خودگردان در محیط‌های آنلاین نیز می‌تواند مفید باشد. علاوه بر این، پیشنهاد می‌شود که تحقیقات آینده به بررسی چگونگی بهبود طراحی پلتفرم‌های یادگیری آنلاین با تمرکز بر افزایش تعاملات اجتماعی و ارائه پشتیبانی‌های بهتر بپردازند. همچنین، بررسی اثرات طولانی‌مدت استفاده از این پلتفرم‌ها بر توسعه حرفه‌ای و مهارت‌های شغلی دانشجویان می‌تواند حوزه‌ای جذاب برای مطالعات آتی باشد.

منابع

- پاپلی یزدی، م.، فتحی، ز.، و حیدری، ف. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر آموزش الکترونیکی بر خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی دانشجویان. فصلنامه علمی-پژوهشی نوآوری‌های آموزشی، ۱۸(۲)، ۱۳۵-۱۲۰.
- رفیعی، م.، و همکاران. (۱۴۰۰). تأثیر استفاده از پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر یادگیری خودگردان در دانشجویان دانشگاهی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری، ۱۲(۴)، ۳۳-۵۰.
- نیکبخت، ر.، و همکاران. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر پلتفرم‌های یادگیری آنلاین بر یادگیری خودگردان دانشجویان. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۹(۲)، ۹۵-۱۰۸.

Dougiamas, M., & Taylor, P. C. (2003). Moodle: Using learning communities to create an open source course management system. Proceedings of the EDMEDIA 2003 Conference. Honolulu, Hawaii, USA.

Garrison, D. R. (1997). Self-directed learning: Toward a comprehensive model. *Adult Education Quarterly*, 48(1), 18-33.

Garrison, D. R., & Baynton, M. (1987). Beyond independence in distance education: The concept of control. *American Journal of Distance Education*, 1(3), 3-15.

Hassanpour, H., & et al. (2019). The impact of online learning platforms on self-efficacy and academic performance of students. *Journal of Modern Educational Research*, 16(3), 78-92.

Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. New York: Association Press.

Koller, D., & Ng, A. (2012). The online revolution: Education for everyone. *Education Digest*, 78(1), 4-9.

Lee, J. (2014). An exploratory study of effective online learning: Assessing satisfaction levels of graduate students of mathematics education associated with human and design factors of an online course. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(1), 111-132.

Nadi, M. A., & Rahimi, M. (2018). Online learning platforms and the challenges of self-directed learning: A case study. *Educational Technology Research and Development*, 66(4), 987-1006. <https://doi.org/10.1007/s11423-018-9585-0>

Nikbakht, R., & et al. (2018). The effect of online learning platforms on students' self-directed learning and motivation. *Quarterly Journal of Educational Innovations*, 17(2), 112-128.

Shea, P., & Bidjerano, T. (2010). Learning presence: Towards a theory of self-efficacy, self-regulation, and the development of a communities of inquiry in online and blended learning environments. *Computers & Education*, 55(4), 1721-1731.

Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3-10.

Zhang, W., & Lin, C. (2020). Online learning platforms and the enhancement of self-directed learning skills. *Journal of Educational Computing Research*, 58(5), 1145-1163. <https://doi.org/10.1177/0735633119872948>

The Impact of Online Learning Platforms on the Development of Self-Directed Learning in Students

1. Hamed Naseri Najafi: Department of Educational Psychology, Bojnord Branch, Islamic Azad University, Bojnord, Iran
2. Peyman Taheri*: Department of Educational Psychology, Bojnord Branch, Islamic Azad University, Bojnord, Iran

Abstract

This study investigates the impact of online learning platforms on the development of self-directed learning (SDL) among university students. With the rapid advancements in educational technology, understanding how these platforms contribute to enhancing SDL is essential for educators and institutions. A narrative review approach was used, focusing on descriptive analysis of studies published before 2021. The findings reveal that platforms like Moodle and Coursera significantly improve SDL skills by offering flexible, accessible resources and tools for setting goals, selecting appropriate materials, and self-assessment. However, challenges such as the need for high levels of self-motivation and sufficient institutional support were also highlighted. These platforms enable students to manage their learning process independently, which is critical in fostering lifelong learning skills. Despite the benefits, the study underscores the necessity for well-designed platforms that provide interactive environments and continuous support to maximize their effectiveness. Future research should explore the impact of individual differences on SDL in online settings and the long-term effects of using these platforms on professional development.

Keywords: Self-directed learning, Online learning platforms, University students, Educational technology, Moodle, Coursera

---